

Грабар Н.Г.,
доктор наук із соціальних комунікацій,
професор кафедри культури, спорту
та туризму ХНТУСГ

України, м. Харків

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ АУТОКОМУНІКАЦІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У сучасних умовах в навчальних закладах актуалізується індивідуальна робота зі студентами. Зазначено, що через аутокомунікацію формуються особистісні основи, вона становить механізм розвитку індивідуальних особливостей світосприйняття, є джерелом виявлення проблем, пов'язаних із перспективним становленням особистості.

Ключові слова: аутокомунікація, спілкування, діалог, студенти.

В современных условиях в учебных заведениях актуализируется индивидуальная работа со студентами. Отмечено, что через аутокомунікацію формируются личностные основы, она составляет механизм развития индивидуальных особенностей мировосприятия, является источником выявления проблем, связанных с перспективным становлением личности.

Ключевые слова: аутокомунікація, общение, диалог, студенты.

In modern conditions, individual work with students is being actualized in educational institutions. It is noted that personal foundations are formed through autocommunication that constitutes a mechanism for the development of individual characteristics of the world perception. It is a source of identifying problems associated with the future formation of a personality.

Key words: autocommunication, communication, dialogue, students.

У сучасному світі соціокомунікаційні умови, у яких здійснюються складні процеси передачі – засвоєння – творення соціального досвіду людства, змінюють людські відносини, зокрема спілкування. Беззаперечною є думка, що спілкуватися стали більше, адже цьому сприяють нові технології (телефонія, інтернет і т. ін.). Відтак відчутні проблеми, адже відбувається втягнення людини в тотальну комунікацію, де вона одержує значні навантаження, формується тенденція затратного відтворення своїх власних ресурсів, а це в свою чергу дає негативний ефект і для системи комунікації в цілому. Необхідно зберегти свої ресурси і виробити досвід збалансованого існування. Зокрема, О. Ярославцева вбачає це в прояві вдосконалення процесів аутокомунікації, що потім позначиться на всій глобальній системі комунікативних взаємозв'язків [6].

В умовах сьогодення, коли навчальний процес через епідеміологічну ситуацію зазнав змін (дистанційна або змішана форма), значно актуалізується індивідуальна робота. У процесі навчання частіше звертаємося до внутрішнього «Я». Як зазначав М. Бахтін: «Ведь воспринимает чужое высказывание не бессловесное существо, а человек, полный внутренних слов. Все его переживания, так называемый апперцептивный фон, даны на языке его внутренней речи и лишь постольку соприкасаются с воспринимаемой внешнею речью» [1, с. 412]. Можливо тому, варто звернути увагу на методіку аутокомунікації, адже її часто

пов'язують з періодом активної самосвідомості людини, який співпадає з навчанням у ЗВО. А сучасний викладач повинен відстежувати змінами, що відбуваються в науці і суспільстві, відповідати вимогам вміло поєднувати сучасні технології з традиційними формами навчання.

Вважається, що першим поняття «аутокомунікація», що означає збіг адресата і адресанта, запропонував Ю. Лотман [4]. Людина вступає в аутокомунікацію, коли у неї виникає якась потреба, яка визначає що, навіщо і чому людина хоче повідомити сама собі (хоча сама вона може цього і не усвідомлювати). В аутокомунікативній ситуації людина одночасно є і комунікатором, і реципієнтом, тобто взаємодіючі сторони поєднуються в одній особі.

Аутокомунікація – природна умова психологічної активності людини, постійне спілкування з самим собою, що приводить при певних обставинах до внутрішньоособового конфлікту. Тому аутокомунікацію більшість вчених розглядає за психологічним аспектом. Так, О. Бодальов, включивши в об'єм спілкування ззовні спостережені прояви аутокомунікації, істотно розширив поняття спілкування і відзначив його складність, на яку раніше дослідники не звертали увагу. Аутокомунікація підрозділяється ним на різні види, залежно від того, з ким або з чим людина взаємодіє. Видами аутокомунікації є: розмова із значимими людьми, які пішли з життя, з героями витворів мистецтва, з Богом, з самим собою, з

тваринами, технікою і навіть з місцями, де людина колись жила [2].

В. Мацута з'ясувала встановлення функціонального зв'язку аутокомунікації з міжособовим спілкуванням: переживання комунікативного стресу ініціює внутрішній діалог, в якому людина прагне зняти емоційну напругу, подати собі підтримку і проаналізувати ситуацію [5].

Отже, дослідники схиляються до особливої ролі діалогу, який сприяє формуванню навичок комунікативної діяльності, творчості. Викладач, як професіонал та уважний наставник, має підходити до кожного студента індивідуально, розвивати, розширювати його освітній потенціал та загальнокультурні інтереси. При діалоговому спілкуванні від педагога необхідно: підбадьорення, порада, підтримка, а від студента: уважність та відповідальність. На це особливо слід звертати увагу при роботі з іноземними студентами, представниками інших культур, традицій, вірувань.

Можна сказати, що аутокомунікація «дає» матеріал для роботи свідомості особистості. Під час аутокомунікації є можливість звернутися до самого себе в різних ситуаціях: наприклад, в ситуації спілкування з дорослими в дитинстві, в ситуації спілкування з друзями або колегами у сьогоденні, в ситуації самоспостереження і самоаналізу і т. ін. [3]. Така ситуація спостерігається і під час читання. Зазначимо, що найчастіше методика аутокомунікації розкривається при читанні художньої

літератури. Зокрема, література минулого навчає бачити людей зсередини. Читаючи, кожен переживає за того героя, якому симпатизує, дії якого співзвучні власному характеру, ніби розмовляючи з ним.

Під час вивчення курсу «Історія української культури» студентами ХНТУСГ викладачі кафедри культури, спорту та туризму намагаються поглиблено знайомити студентів із творчістю українських письменників. Адже, популярність сучасних українських письменників нині стає очевидною, про що свідчить читацький форум в інтернеті.

Щоб активізувати читання серед студентів, пропонуємо читання по колу книг декількох українських письменників, які є в нашій бібліотеці (І. Роздобудько, Люко Дашвар, С. Жадан, В. Лис, С. Талан, В. Шкляр та ін.), з обов'язковим обговоренням чи написанням відгуку про прочитане. З'ясувалося, що книги читаються і викликають різні думки. Безсумнівно, книга – це той ресурс, в якому відбувається дивовижний енергообмін між читачем і автором. Процес читання як діяльність – це творче відображення книги у свідомості читача. На відміну від сприйняття читання має не репродуктивний, а творчий початок – народження нового знання, нових образів, нових думок, нових аналогій на основі тексту. Вищезазначене налаштовує на думку, що у творчому читанні студенти є співтворцями, співавторами книги, а не споживачами інформації, пасивними об'єктами

освітньо-виховного впливу. Головне – організувати процес так, щоб читання сприяло розвитку особистості і від цього вона відчувала потребу в читанні як джерела подальшого розвитку.

Отже, теоретичний аналіз аутокомунікації дає підстави розуміти її як процес особистої комунікації, що має особливу форму взаємовідносин із самим собою. Через аутокомунікацію формуються особистісні основи, вона становить механізм розвитку індивідуальних особливостей світосприйняття і джерелом появи проблем, пов'язаних з перспективним становленням людини в світі. Викладачі ЗВО, повинні всіляко надавати можливість культурному спілкуванню молоді, вносити нові форми співпраці.

Нині індивідуальний підхід пронизує всю систему теорії, методики і організації роботи зі студентами. Особливо важливе завдання педагога – підтримати бажання молоді спілкуватися, використовуючи різноманітні форми та методи, зокрема методику аутокомунікації. Викладачеві важливо відчувати, яку літературу варто рекомендувати для читання, адже молоді властиво знаходити в світі щось відповідне для себе, щось актуальне, що визначається його цінностями й буттям, життєвими орієнтирами і виступає предметом пізнання.

ДЖЕРЕЛА

1. Бахтин М.М. Тетралогия. М.: Лабиринт, 1988.
2. Бодалев А. А. Личность и общение. М. : Педагогика, 1983. 272 с.

3. Грабар Н.Г. Використання методики аутокомунікації в системі індивідуальної роботи бібліотек вищої школи / Н. Г. Грабар // Вісн. Кн. палати. 2013. №9. С. 12–15.

4. Лотман Ю.М. Автокоммуникация: «Я» и «Другой» как адресаты (О двух моделях коммуникации в системе культуры) // Лотман Ю.М. Семиосфера. СПб.: Искусство, 2000. С. 159–165.

5. Мацута В.В. Аутокоммуникация человека: функциональный аспект : автореф. дис.. ... канд. псих. наук / Мацута В. В.; Томский гос. ун-т. Томск, 2010. 16 с.

6. Ярославцева Е.И. Человек в перспективе сетевой парадигмы (опыт синергетического подхода) : монография. М. : Динтер, 2007. 235 с.

Brahina T. M.,
*Associate Professor of the
Department of Culturology,
Kharkiv State Academy of Culture
Kharkiv, Ukraine*

Brahin Y. A.,
*Associate Professor of the
Department of Culture, Sports
and Tourism, Petro Vasilenko
Technical University of
Agriculture*

Kharkiv, Ukraine

CONCEPTUAL DIMENSIONS OF “WELTANSCHAUUNGEN” IN C. GEERTZ’ INTERPRETIVE ANTHROPOLOGY

Автори розглядають метод і конституцію понять інтерпретативної антропології К. Гірца. Вона характеризується як позитивно орієнтована наука, націлена на пояснювальні висновки. Надається експлікація схемі формування понять.

Ключові слова: *інтерпретативна антропологія, формування концептів, значення, методологія, репрезентація, універсалії.*